

Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Νοέμβριος 2013

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στοχεύουν στην αποτύπωση των αντιλήψεων των επιχειρηματιών και καταναλωτών για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και των προσδοκιών τους για διάφορα οικονομικά μεγέθη. Τα στοιχεία συλλέγονται μηνιαία, βάσει εναρμονισμένων ερωτηματολογίων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και καλύπτουν τους τομείς των υπηρεσιών, του λιανικού εμπορίου, της οικοδομικής βιομηχανίας, της μεταποίησης καθώς και τα νοικοκυριά-καταναλωτές. Η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων έγκειται στις προπορευόμενες πληροφορίες που περιέχουν για την εξέλιξη διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών, συνεπώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην κατασκευή βραχυπρόθεσμων προβλέψεων για το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και άλλων οικονομικών μεταβλητών. Τα στοιχεία παρουσιάζουν τη διαφορά του ποσοστού των ερωτηθέντων που απάντησαν θετικά από το ποσοστό αυτών που εκφράστηκαν αρνητικά. Οι έρευνες περιέχουν ερωτήσεις που αφορούν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και νοικοκυριών (Τρέχουσα Κατάσταση) ή τις προσδοκίες τους για το προσεχές μέλλον (Προσδοκίες). Για κάθε τομέα υπολογίζεται ένας δείκτης που αντανακλά τη γενική αντίληψη στο συγκεκριμένο τομέα (τρέχουσα κατάσταση και προσδοκίες). Για παρουσίαση της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο δημοσιεύεται ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ-ΚΟΕ) ο οποίος αποτελείται από σταθμισμένες απαντήσεις που αφορούν την τρέχουσα κατάσταση και τις προσδοκίες από όλους τους τομείς και καταναλωτές. Η στάθμιση του εν λόγω δείκτη λαμβάνει υπόψη τη συνεισφορά του κάθε τομέα στο ΑΕΠ της Κύπρου. Οι έρευνες διενεργούνται ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιρειών σε δείγμα το οποίο δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Για τα νοικοκυριά-καταναλωτές το δείγμα είναι τυχαίο και η έρευνα γίνεται τηλεφωνικώς. Οι έρευνες διεξάγονται μεταξύ της πρώτης και της τρίτης εβδομάδας του κάθε μήνα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Νοέμβριο 2013 το οικονομικό κλίμα παρουσίασε βελτίωση με το Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) να αυξάνεται κατά 3,5 μονάδες σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2013. Η αύξηση αυτή οφείλεται στη βελτίωση του κλίματος στις υπηρεσίες και, σε μικρότερο βαθμό, στους καταναλωτές. Η καλύτερευση του κλίματος στις υπηρεσίες σχετίζεται με λιγότερο αρνητικές εκτιμήσεις για την οικονομική κατάσταση και τη ζήτηση το τελευταίο τρίμηνο και με σαφώς βελτιωμένες προσδοκίες για τον κύκλο εργασιών το επόμενο τρίμηνο. Η καλύτερευση του κλίματος ανάμεσα στους καταναλωτές προέρχεται από τις λιγότερο αρνητικές εκτιμήσεις για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού και της Κύπρου τον επόμενο χρόνο.

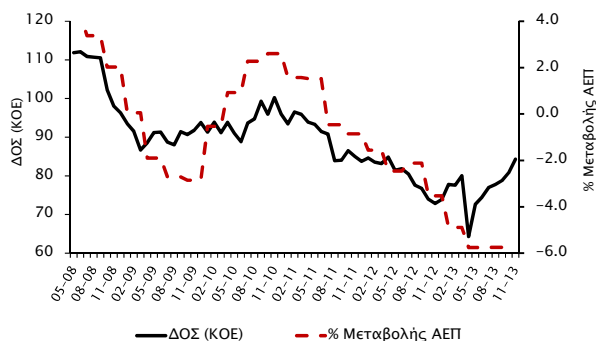
Στο λιανικό εμπόριο η οριακή επιδείνωση του οικονομικού κλίματος προήλθε από τις αρνητικότερες αξιολογήσεις της εμπορικής δραστηριότητας τους τελευταίους μήνες καθώς και από τις πιο απαισιόδοξες εκτιμήσεις για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες. Στη μεταποίηση η κάμψη στο επιχειρηματικό κλίμα σχετίζεται με τη συσσώρευση αποθεμάτων, αφού οι επιχειρήσεις θεωρούν ότι τα αποθέματά τους ανήλθαν σε επίπεδα πέραν του κανονικού για την εποχή. Το επιχειρηματικό κλίμα στις κατασκευές σημείωσε σημαντική υποχώρηση με τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τα υπό εξέλιξη έργα και την απασχόληση να διαμορφώνονται αρνητικότερες απ' ό,τι τους προηγούμενους δύο μήνες.

Ο ΔΟΣ καταγράφει αύξηση για έβδομο συνεχόμενο μήνα φτάνοντας στα επίπεδα που κυμαινόταν προ διετίας. Το επιχειρηματικό κλίμα στις υπηρεσίες, στο λιανικό εμπόριο και σε μικρότερο βαθμό στη μεταποίηση, αν και παραμένει αρνητικό, φαίνεται να σημειώνει σταθερή βελτίωση τους τελευταίους μήνες, αντανακλώντας κυρίως την ευελιξία που παρουσιάζουν οι εν λόγω τομείς σε συνθήκες ύφεσης. Αντίθετα, το επίπεδο και οι διακυμάνσεις της οικονομικής εμπιστοσύνης στον τομέα των κατασκευών και ανάμεσα στους καταναλωτές υποδηλώνουν τους κινδύνους για την οικονομική δραστηριότητα τα επόμενα τρίμηνα.

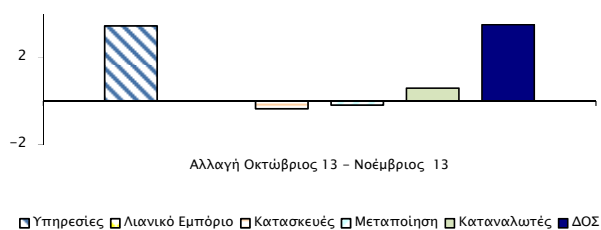
Το Νοέμβριο 2013 ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ)¹ για την Κύπρο παρουσίασε αύξηση κατά 3,5 μονάδες σε σύγκριση με τον Οκτώβριο 2013.² Ο ΔΟΣ καταγράφει αύξηση για έβδομο συνεχόμενο μήνα φτάνοντας στα επίπεδα που κυμαίνονταν προ διετίας.³

Διάγραμμα 1: Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΚΟΕ) και ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ

Η αύξηση του ΔΟΣ το Νοέμβριο σε σύγκριση με τον περασμένο μήνα οφείλεται στην καλύτερευση του οικονομικού κλίματος στις υπηρεσίες και, σε μικρότερο βαθμό, ανάμεσα στους καταναλωτές (Διάγραμμα 2).

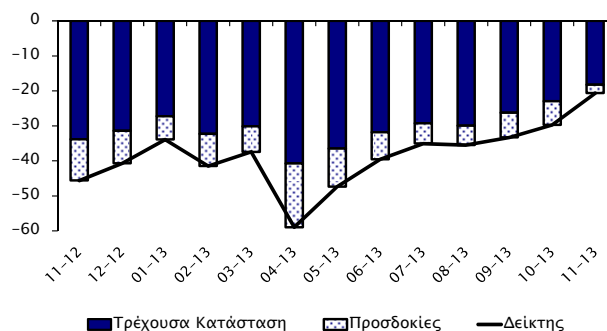
Διάγραμμα 2: Αλλαγή ΔΟΣ και οι συνιστώσες της

Στον τομέα των **υπηρεσιών** το επιχειρηματικό κλίμα βελτιώθηκε λόγω καλύτερευσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 3). Συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα, λιγότερες επιχειρήσεις αξιολογούν αρνητικά τη ζήτηση και την οικονομική κατάσταση της επιχείρησής τους το τελευταίο τρίμηνο. Το Νοέμβριο σε σύγκριση με τον Οκτώβριο, ελαφρώς περισσότερες επιχειρήσεις δήλωσαν ότι μείωσαν το προσωπικό τους το τελευταίο τρίμηνο. Λιγότερο αρνητικές καταγράφηκαν οι προσδοκίες τους για τη ζήτηση και την απασχόληση

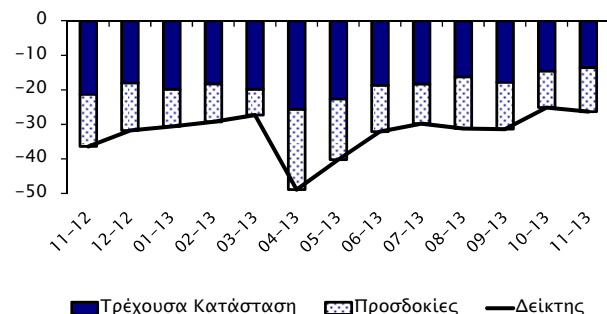
τους επόμενους τρεις μήνες. Σε σχέση με τον περασμένο μήνα, περισσότερες επιχειρήσεις προτίθενται να μειώσουν τις τιμές πώλησης τους επόμενους μήνες (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Υπηρεσίες (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στο **λιανικό εμπόριο** το επιχειρηματικό κλίμα χειροτέρευσε ελαφρώς λόγω επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Λιανικό Εμπόριο (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

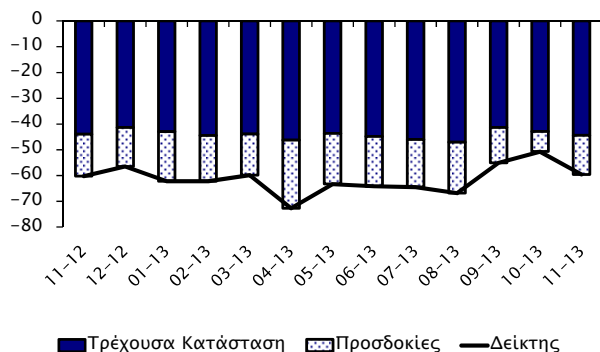
Συγκριτικά με τον περασμένο μήνα, περισσότερες επιχειρήσεις παρατήρησαν μειώσεις στις πωλήσεις τους τελευταίους τρεις μήνες, ενώ περισσότερες δήλωσαν ότι τα τρέχοντα αποθέματά τους είναι κάτω από το κανονικό. Το Νοέμβριο περισσότερες επιχειρήσεις δήλωσαν ότι αναμένουν μείωση στις πωλήσεις και τις παραγγελίες σε προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο, ενώ στα ίδια αρνητικά επίπεδα Οκτωβρίου παραμένουν οι προσδοκίες τους για την απασχόληση τους επόμενους τρεις μήνες. Λιγότερες επιχειρήσεις σε σχέση με τον περασμένο μήνα δήλωσαν ότι σχεδιάζουν μείωση των τιμών τους επόμενους τρεις μήνες (Πίνακας 1).

Στον τομέα των **κατασκευών** το επιχειρηματικό κλίμα χειροτέρευσε λόγω επιδείνωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 5). Συγκριτικά με τον Οκτώβριο, περισσότερες επιχειρήσεις αξιολόγησαν αρνητικά την οικοδομική τους δραστηριότητα το τελευταίο τρίμηνο και περισσότερες θεωρούν ότι τα υπό εξέλιξη έργα τους (current overall

¹ Economic Sentiment Indicator (ESI).
² Από το Φεβρουάριο 2013 τα στοιχεία για το ΔΟΣ (ΚΟΕ) έχουν αναθεωρηθεί λόγω αναπροσαρμογής του μακροχρόνιου μέσου όρου που χρησιμοποιείται για την κατασκευή του Δείκτη.
³ Ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ (σταθερές τιμές 2005) υπολογίζεται σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου χρόνου (πηγή: "ΑΕΠ σε σταθερές τιμές (Προκαταρκτική Εκτίμηση) 3^ο ΤΡΙΜΗΝΟ 2013", Στατιστική Υπηρεσία 14/11/13).

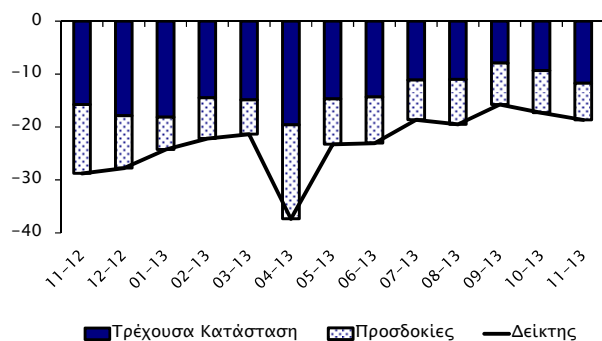
order books) είναι κάτω από το κανονικό. Επιπρόσθετα, περισσότερες επιχειρήσεις απ' ό,τι τον περασμένο μήνα αναμένουν μείωση στο προσωπικό τους και ταυτόχρονα προτίθενται να μειώσουν τις τιμές πώλησης τους μέσα στο επόμενο τρίμηνο (Πίνακας 1).

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Κατασκευές (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στη **μεταποίηση** το επιχειρηματικό κλίμα επιδεινώθηκε λόγω χειρότερησης της τρέχουσας κατάστασης (Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος - Μεταποίηση (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

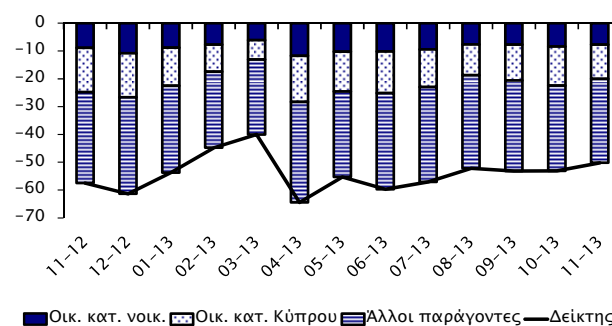

Συγκριτικά με τον Οκτώβριο, λιγότερες επιχειρήσεις έχουν μειώσει την παραγωγή τους τελευταίους μήνες. Το Νοέμβριο ελαφρώς λιγότερες επιχειρήσεις παρατήρησαν μειώσεις στις τρέχουσες συνολικές παραγγελίες και στις τις τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές. Αντίθετα, περισσότερες δηλώνουν ότι τα τρέχοντα αποθέματά τους αυτή την περίοδο είναι πάνω από το κανονικό. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για την απασχόληση και την παραγωγή το επόμενο τρίμηνο καταγράφονται λιγότερο αρνητικές σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Το Νοέμβριο ελαφρώς περισσότερες επιχειρήσεις απάντησαν ότι προτίθενται να μειώσουν τις τιμές πώλησης τους κατά το επόμενο τρίμηνο (Πίνακας 1).

Το κλίμα ανάμεσα στους **καταναλωτές** το Νοέμβριο παρουσιάζεται λιγότερο αρνητικό σε σύγκριση με τον Οκτώβριο. Οι εκτιμήσεις τους για την οικονομική κατάσταση της Κύπρου τους τελευταίους αλλά και τους

επόμενους 12 μήνες παρουσιάζονται λιγότερο αρνητικές. Αντίθετα, οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους τον τελευταίο χρόνο καταγράφονται αρνητικότερες σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, ενώ λιγότερο αρνητικές εμφανίζονται οι προσδοκίες τους για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών μέσα στον επόμενο χρόνο. Οι εκτιμήσεις τους για την ανεργία παρουσιάζουν κάμψη συγκριτικά με προηγούμενους μήνες, με τη μεγάλη πλειοψηφία όμως να συνεχίζει να αναμένει περαιτέρω αύξηση των ανέργων (Διάγραμμα 7, Πίνακας 1).

Διάγραμμα 7: Δείκτης Προσδοκιών - Καταναλωτές (συνεισφορά οικονομικής κατάστασης και άλλων παραγόντων)

Σε σύγκριση με τον Οκτώβριο, περισσότεροι καταναλωτές παρατήρησαν μειώσεις στις τιμές των καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους μήνες και ταυτόχρονα αναμένουν μειώσεις μέσα τους επόμενους 12 μήνες. Αν και λιγότεροι καταναλωτές σε σχέση με τον Οκτώβριο χαρακτηρίζουν την τρέχουσα περίοδο ως ακατάλληλη για αποταμίευση, εντούτοις η πλειοψηφία δηλώνει ότι η πιθανότητα αποταμίευσης μέσα στον επόμενο χρόνο είναι πολύ μικρή έως και μηδενική. Το Νοέμβριο, περισσότεροι καταναλωτές αξιολογούν την τρέχουσα στιγμή ως ακατάλληλη για μεγάλες αγορές και παράλληλα λιγότεροι απ' ό,τι τον Οκτώβριο σκοπεύουν να ξοδέψουν περισσότερα σε μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες από ό,τι δαπανούσαν προηγουμένως.

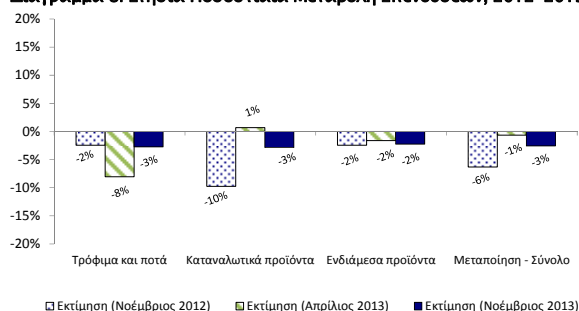
Συμπερασματικά, ο ΔΟΣ για την Κύπρο το Νοέμβριο 2013 παρουσίασε αύξηση κατά 3,5 μονάδες σε σχέση με τον Οκτώβριο 2013. Η αύξηση αυτή οφείλεται στη βελτίωση του κλίματος στις υπηρεσίες λόγω λιγότερο αρνητικών αξιολογήσεων για την οικονομική κατάσταση και τη ζήτηση το τελευταίο τρίμηνο και σαφώς βελτιωμένων προσδοκιών για τον κύκλο εργασιών το επόμενο τρίμηνο. Το οικονομικό κλίμα ανάμεσα στους καταναλωτές βελτιώθηκε ελαφρώς, ενώ επιδεινώθηκε οριακά στη μεταποίηση και το λιανικό εμπόριο. Το επιχειρηματικό κλίμα στις κατασκευές σημείωσε σημαντική υποχώρηση.

B. Έρευνες Επενδύσεων

Οι Έρευνες Επενδύσεων διεξάγονται μεταξύ επιχειρήσεων στον τομέα της *μεταποίησης* και στοχεύουν στη συλλογή πληροφοριών για τα επενδυτικά τους σχέδια. Τα στοιχεία συλλέγονται δυο φορές το χρόνο - Απρίλιο και Νοέμβριο - βάσει εναρμονισμένων ερωτηματολογίων στις διάφορες χώρες της ΕΕ. Οι έρευνες στην Κύπρο διενεργούνται τηλεφωνικώς ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιριών σε δείγμα 300 επιχειρήσεων, το οποίο δίνει βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Στις έρευνες Απριλίου και Νοεμβρίου χρησιμοποιούνται διαφορετικά ερωτηματολόγια. Τον Απρίλιο οι επιχειρήσεις δηλώνουν τυχόν μεταβολές στις επενδύσεις τους την προηγούμενη χρονιά σε σχέση με πριν δυο χρόνια, και την τρέχουσα χρονιά σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Η έρευνα του Νοεμβρίου περιλαμβάνει πιο λεπτομερές ερωτηματολόγιο, για τους παράγοντες που επηρεάζουν τις επενδύσεις, τον σκοπό που διεξάγονται οι επενδύσεις κτλ. Τα αποτελέσματα κατηγοριοποιούνται κατά διάφορους υποτομείς της μεταποίησης (π.χ. καταναλωτικά προϊόντα, ενδιάμεσα προϊόντα, τρόφιμα/ποτά κλπ). Πιο κάτω παρατίθεται μέρος των αποτελεσμάτων της έρευνας επενδύσεων Νοεμβρίου 2012, Απριλίου 2013 και Νοεμβρίου 2013.

Στο Διάγραμμα 8 παρουσιάζονται οι διαδοχικές εκτιμήσεις σχετικά με την ποσοστιαία ετήσια μεταβολή των επενδύσεων το 2013 σε σχέση με το 2012 στη μεταποίηση, καθώς και *επιλεκτικά* σε ορισμένους υποτομείς της. Σύμφωνα με την Έρευνα Επενδύσεων⁴ του *Νοεμβρίου 2012*, οι επιχειρήσεις εκτίμησαν ότι οι επενδύσεις τους το 2013 θα μειώνονταν κατά μέσο όρο κατά 6% σε σχέση με το 2012. Πιο απαισιόδοξες παρουσιάστηκαν τότε οι επιχειρήσεις παραγωγής καταναλωτικών προϊόντων, με αναμενόμενη μείωση 10%. Στην Έρευνα του *Απριλίου 2013* οι επιχειρήσεις κατά μέσο όρο παρουσιάστηκαν πιο αισιόδοξες από το Νοέμβριο 2012, με την εκτίμηση της ποσοστιαίας μεταβολής των επενδύσεων το 2013 σε σχέση με το 2012 για το σύνολο να διαμορφώνεται στο -1%.

Διάγραμμα 8: Ετήσια Ποσοστιαία Μεταβολή Επενδύσεων, 2012-2013

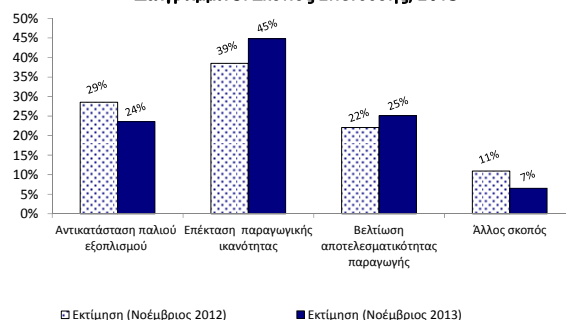

Στην Έρευνα Επενδύσεων του *Νοεμβρίου 2013* που μόλις ολοκληρώθηκε, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις επενδύσεις τους το 2013 έχουν αναθεωρηθεί ελαφρώς προς τα κάτω, με την ποσοστιαία μεταβολή σε σχέση με το 2012 να καταγράφεται στο -3%. Δηλαδή, οι επιχειρήσεις στη μεταποίηση εκτιμούν ότι οι

⁴ Στις επενδύσεις περιλαμβάνονται τόσο η αντικατάσταση του παλιού εξοπλισμού της επιχείρησης, όσο και η απόκτηση νέου εξοπλισμού, η αγορά ή κατασκευή νέων κτιρίων, η επέκταση παλιών κτιρίων και άλλα έργα υποδομής, όπως είναι τα έργα για έλεγχο της ρύπανσης, βελτίωση της ασφάλειας κλπ. Τα στοιχεία της Έρευνας Επενδύσεων δεν προσαρμόζονται για εποχιακές διακυμάνσεις.

επενδύσεις τους το 2013 θα είναι μειωμένες κατά 3% σε σχέση με το 2012. Δεν φαίνεται να υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στο βαθμό συρρίκνωσης των επενδύσεων στους διάφορους υποτομείς της μεταποίησης. Σημειώνεται, επίσης, ότι η εκτίμηση για τη μεταβολή των επενδύσεων το 2012 σε σχέση με το 2011 ήταν της τάξης του -13% (εκτίμηση Νοεμβρίου 2012).

Διάγραμμα 9: Σκοπός Επένδυσης, 2013

Στο Διάγραμμα 9 παρουσιάζονται οι διαδοχικές εκτιμήσεις σχετικά με το σκοπό της επένδυσης για το 2013.⁵ Στην Έρευνα Επενδύσεων *Νοεμβρίου 2012* οι επιχειρήσεις ανέφεραν ότι οι επενδύσεις που σκόπευαν να πραγματοποιήσουν κατά τη διάρκεια του 2013 αφορούσαν κυρίως την επέκταση της παραγωγικής ικανότητας. Η πρόσφατη έρευνα *Νοεμβρίου 2013* δείχνει ότι η κατανομή των επενδύσεων στους διάφορους σκοπούς δεν έχει τροποποιηθεί ιδιαίτερα σε σχέση με το τι δηλώθηκε το 2012. Σύμφωνα με τα τελευταία αποτελέσματα, το 2013 εκτιμάται πως ο πιο δημοφιλής σκοπός επένδυσης εξακολουθεί να είναι η επέκταση της παραγωγικής ικανότητας και ακολουθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας παραγωγής και η αντικατάσταση παλιού εξοπλισμού.

⁵ Και στις δύο έρευνες (Νοέμβριος 2012, 2013) η πλειοψηφία των επιχειρήσεων (80% περίπου) δήλωσε ότι δεν θα προβεί σε καμία μορφή επένδυσης το 2013.

Πίνακας 1: Διαφορά μεταξύ ποσοστού θετικών και ποσοστού αρνητικών απαντήσεων¹

ΕΡΕΥΝΑ	2012		2013										
	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	-46	-41	-34	-41	-37	-59	-47	-40	-35	-36	-33	-30	-21
Οικονομική κατάσταση επιχείρησης τους τελευταίους 3 μήνες ³	-46	-49	-43	-51	-49	-65	-54	-46	-43	-47	-39	-34	-28
Ζήτηση τους τελευταίους 3 μήνες ³	-55	-45	-39	-46	-42	-58	-55	-49	-45	-43	-40	-35	-27
Αναμενόμενη ζήτηση τους επόμενους 3 μήνες ³	-35	-28	-20	-28	-22	-55	-33	-23	-17	-17	-21	-20	-7
Απασχόληση τους τελευταίους 3 μήνες	-15	-8	-7	-13	-12	-14	-14	-11	-8	-6	-14	-7	-9
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	-11	-10	-11	-14	-8	-26	-18	-18	-12	-6	-1	-11	-4
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-10	-8	-10	-17	-12	-39	-36	-30	-21	-16	-16	-17	-21
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	-36	-32	-31	-29	-27	-49	-40	-32	-30	-31	-31	-25	-26
Πωλήσεις τους τελευταίους 3 μήνες ³	-60	-57	-55	-58	-59	-72	-71	-62	-57	-58	-58	-48	-50
Τρέχοντα αποθέματα ³	4	-3	4	-3	1	5	-3	-5	-2	-9	-4	-5	-10
Αναμενόμενες πωλήσεις τους επόμενους 3 μήνες ³	-45	-41	-32	-33	-22	-70	-53	-40	-34	-45	-41	-32	-38
Αναμενόμενες παραγγελίες σε προμηθευτές τους επόμενους 3 μήνες	-55	-56	-50	-49	-45	-72	-56	-51	-50	-56	-50	-48	-49
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	-12	-14	-12	-13	-11	-17	-14	-19	-13	-4	-7	-3	-3
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-8	2	11	-12	-3	-28	-21	-20	-17	-15	-23	-21	-18
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	-60	-56	-62	-62	-60	-73	-63	-64	-64	-67	-55	-51	-60
Οικοδομική δραστηριότητα τους τελευταίους 3 μήνες	-59	-55	-62	-65	-51	-78	-77	-76	-72	-72	-66	-48	-65
Υπό εξέλιξη έργα (current overall order books) ³	-88	-83	-86	-89	-88	-92	-87	-90	-92	-94	-83	-86	-89
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ³	-33	-30	-38	-36	-32	-53	-39	-39	-37	-40	-27	-16	-30
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-45	-43	-36	-40	-31	-60	-62	-51	-43	-39	-41	-32	-39
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	-29	-28	-24	-22	-21	-37	-23	-23	-19	-20	-16	-17	-19
Παραγωγή τους τελευταίους 3 μήνες	-50	-48	-47	-44	-46	-60	-55	-60	-58	-46	-57	-49	-48
Τρέχουσες συνολικές παραγγελίες ³	-57	-61	-61	-59	-61	-68	-58	-62	-56	-55	-52	-54	-53
Τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές	-45	-27	-28	-44	-36	-55	-39	-53	-35	-32	-44	-39	-33
Τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων ³	-10	-8	-6	-15	-16	-9	-14	-19	-22	-22	-28	-26	-18
Αναμενόμενη παραγωγή τους επόμενους 3 μήνες ³	-39	-30	-18	-23	-19	-53	-26	-26	-23	-25	-24	-24	-21
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ⁴	-29	-29	-28	-19	-17	-37	-19	-22	-15	-16	-13	-17	-11
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-8	-2	2	1	-5	-19	-3	-4	-4	-3	-9	-4	-6
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ													
Δείκτης ²	-58	-61	-54	-45	-40	-64	-55	-60	-57	-52	-53	-53	-50
Οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους τελευταίους 12 μήνες	-40	-40	-45	-46	-47	-44	-49	-52	-52	-50	-54	-47	-50
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους επόμενους 12 μήνες ³	-36	-43	-35	-31	-24	-47	-41	-41	-38	-31	-31	-34	-31
Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους τελευταίους 12 μήνες	-79	-81	-82	-85	-82	-88	-91	-87	-86	-84	-86	-82	-78
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ³	-64	-63	-55	-39	-28	-67	-57	-60	-54	-44	-51	-56	-49
Τιμές καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους 12 μήνες	14	13	22	26	17	-13	-21	-12	-12	-21	-22	-22	-28
Αναμενόμενες τιμές καταναλωτικών αγαθών τους επόμενους 12 μήνες	6	13	20	9	-6	-41	-39	-26	-27	-35	-35	-23	-34
Αναμενόμενη ανεργία στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ^{3, 4}	74	79	68	55	48	80	62	71	74	72	66	67	65
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για μεγάλες αγορές	-57	-57	-63	-64	-60	-70	-61	-57	-62	-58	-60	-54	-58
Δαπάνες για μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες	-68	-69	-70	-68	-65	-80	-75	-78	-73	-70	-73	-63	-66
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για αποταμίευση	-21	-25	-23	-26	-31	-48	-44	-39	-51	-43	-38	-41	-34
Πιθανότητα αποταμίευσης τους επόμενους 12 μήνες ³	-57	-60	-57	-55	-60	-65	-61	-67	-63	-62	-64	-56	-56
Δήλωση-περιγραφή για την τρέχουσα κατάσταση του νοικοκυριού	0	1	3	2	-3	-2	0	-3	-3	-6	-4	-2	1

Σημειώσεις:

¹ Οι θετικές απαντήσεις αναφέρονται σε αύξηση/βελτίωση/καταλληλότητα/πάνω από το κανονικό/μεγάλη πιθανότητα και οι αρνητικές στα αντίθετα. Τα στοιχεία είναι διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις (seasonally adjusted).

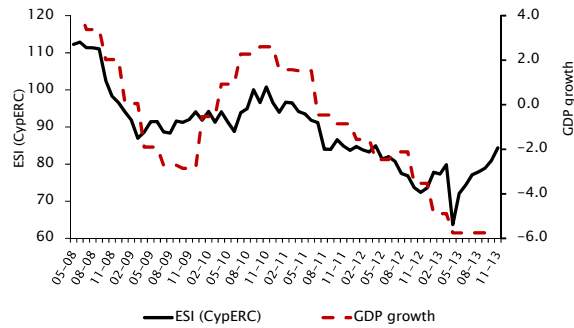
² Η κατασκευή του δείκτη περιγράφεται στο http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/business_consumer_surveys/userguide_en.pdf.

³ Οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση περιλαμβάνονται στην κατασκευή του δείκτη για την κάθε έρευνα.

⁴ Ακολουθώντας εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση δεν διορθώνονται για εποχιακές διακυμάνσεις (non-seasonally adjusted).

November 2013

Figure 1: Economic Sentiment Indicator (ESI CypERC) and GDP growth

Note: The weights used in the calculation of the Economic Sentiment Indicator constructed by the Economics Research Centre (ESI CypERC) reflect the contribution of each sector to the GDP of Cyprus.

Figure 2: Decomposition of the change in ESI (CypERC)

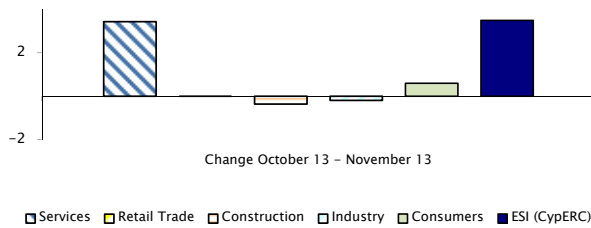

Figure 5: Construction Confidence Indicator (contribution of recent trends and expectations)

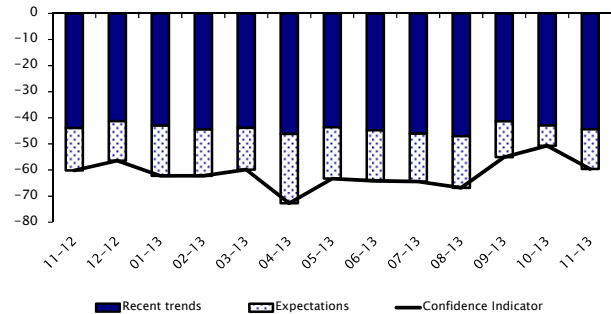

Figure 3: Services Confidence Indicator (contribution of recent trends and expectations)

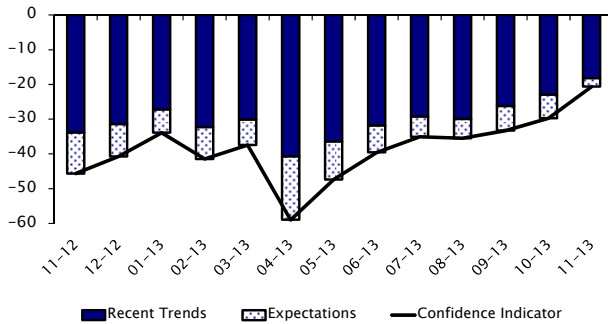

Figure 6: Industrial Confidence Indicator (contribution of recent trends and expectations)

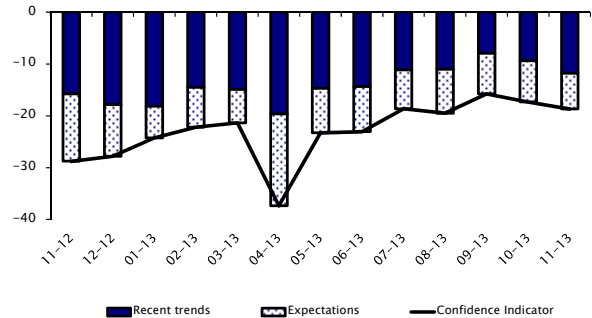

Figure 4: Retail Trade Confidence Indicator (contribution of recent trends and expectations)

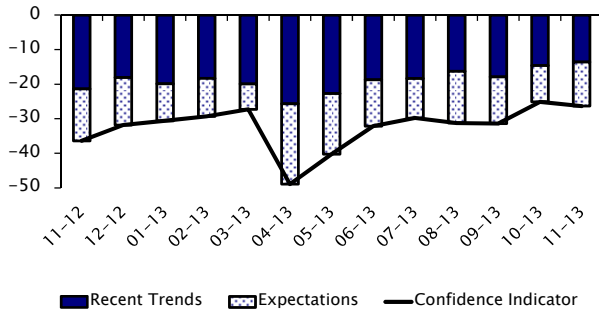
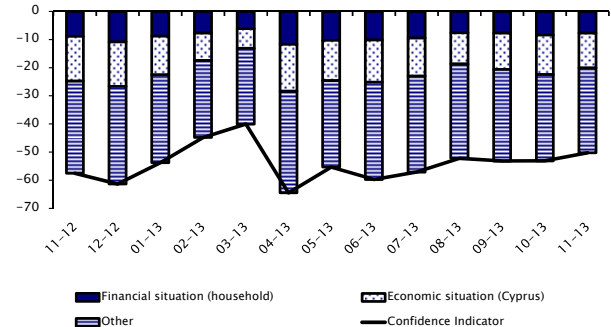

Figure 7: Consumer Confidence Indicator (contribution of financial/economic situation expectations and other factors)

Note: Other factors include unemployment expectations and savings intentions.

Table 1: Difference between the percentage of positive and negative responses (balance)¹ and ESI (CypERC)

Month	2012		2013										
	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ECONOMIC SENTIMENT INDICATOR (ESI CypERC)²	72.4	73.6	77.8	77.3	79.8	63.7	72.1	74.4	77.1	77.8	78.8	80.8	84.3
SERVICES													
Services Confidence Indicator ³	-46	-41	-34	-41	-37	-59	-47	-40	-35	-36	-33	-30	-21
Business situation, past 3 months ⁴	-46	-49	-43	-51	-49	-65	-54	-46	-43	-47	-39	-34	-28
Turnover (demand), past 3 months ⁴	-55	-45	-39	-46	-42	-58	-55	-49	-45	-43	-40	-35	-27
Expected turnover (demand), next 3 months ⁴	-35	-28	-20	-28	-22	-55	-33	-23	-17	-17	-21	-20	-7
Employment, past 3 months	-15	-8	-7	-13	-12	-14	-14	-11	-8	-6	-14	-7	-9
Expected employment, next 3 months	-11	-10	-11	-14	-8	-26	-18	-18	-12	-6	-1	-11	-4
Expected selling prices, next 3 months	-10	-8	-10	-17	-12	-39	-36	-30	-21	-16	-16	-17	-21
RETAIL TRADE													
Retail Trade Confidence Indicator ³	-36	-32	-31	-29	-27	-49	-40	-32	-30	-31	-31	-25	-26
Business activity (sales), past 3 months ⁴	-60	-57	-55	-58	-59	-72	-71	-62	-57	-58	-58	-48	-50
Stock of goods ⁴	4	-3	4	-3	1	5	-3	-5	-2	-9	-4	-5	-10
Expected business activity (sales), next 3 months ⁴	-45	-41	-32	-33	-22	-70	-53	-40	-34	-45	-41	-32	-38
Orders placed with suppliers, next 3 months	-55	-56	-50	-49	-45	-72	-56	-51	-50	-56	-50	-48	-49
Expected employment, next 3 months	-12	-14	-12	-13	-11	-17	-14	-19	-13	-4	-7	-3	-3
Expected selling prices, next 3 months	-8	2	11	-12	-3	-28	-21	-20	-17	-15	-23	-21	-18
CONSTRUCTION													
Construction Confidence Indicator ³	-60	-56	-62	-62	-60	-73	-63	-64	-64	-67	-55	-51	-60
Building activity, past 3 months	-59	-55	-62	-65	-51	-78	-77	-76	-72	-72	-66	-48	-65
Current overall order books ⁴	-88	-83	-86	-89	-88	-92	-87	-90	-92	-94	-83	-86	-89
Expected employment, next 3 months ⁴	-33	-30	-38	-36	-32	-53	-39	-39	-37	-40	-27	-16	-30
Expected selling prices, next 3 months	-45	-43	-36	-40	-31	-60	-62	-51	-43	-39	-41	-32	-39
INDUSTRY													
Industrial Confidence Indicator ³	-29	-28	-24	-22	-21	-37	-23	-23	-19	-20	-16	-17	-19
Production, past 3 months	-50	-48	-47	-44	-46	-60	-55	-60	-58	-46	-57	-49	-48
Current overall order books ⁴	-57	-61	-61	-59	-61	-68	-58	-62	-56	-55	-52	-54	-53
Current export order books	-45	-27	-28	-44	-36	-55	-39	-53	-35	-32	-44	-39	-33
Stock of finished products ⁴	-10	-8	-6	-15	-16	-9	-14	-19	-22	-22	-28	-26	-18
Expected production, next 3 months ⁴	-39	-30	-18	-23	-19	-53	-26	-26	-23	-25	-24	-24	-21
Expected employment, next 3 months ⁵	-29	-29	-28	-19	-17	-37	-19	-22	-15	-16	-13	-17	-11
Expected selling prices, next 3 months	-8	-2	2	1	-5	-19	-3	-4	-4	-3	-9	-4	-6
CONSUMERS													
Consumer Confidence Indicator ³	-58	-61	-54	-45	-40	-64	-55	-60	-57	-52	-53	-53	-50
Financial situation of household, past 12 months	-40	-40	-45	-46	-47	-44	-49	-52	-52	-50	-54	-47	-50
Expected financial situation of household, next 12 months ⁴	-36	-43	-35	-31	-24	-47	-41	-41	-38	-31	-31	-34	-31
General economic situation in Cyprus, past 12 months	-79	-81	-82	-85	-82	-88	-91	-87	-86	-84	-86	-82	-78
Expected general economic situation in Cyprus, next 12 months ⁴	-64	-63	-55	-39	-28	-67	-57	-60	-54	-44	-51	-56	-49
Consumer prices, past 12 months	14	13	22	26	17	-13	-21	-12	-12	-21	-22	-22	-28
Expected consumer prices, next 12 months	6	13	20	9	-6	-41	-39	-26	-27	-35	-35	-23	-34
Expected unemployment in Cyprus, next 12 months ^{4,5}	74	79	68	55	48	80	62	71	74	72	66	67	65
Major purchases at present	-57	-57	-63	-64	-60	-70	-61	-57	-62	-58	-60	-54	-58
Major purchases intentions, next 12 months	-68	-69	-70	-68	-65	-80	-75	-78	-73	-70	-73	-63	-66
Savings at present	-21	-25	-23	-26	-31	-48	-44	-39	-51	-43	-38	-41	-34
Savings intentions, next 12 months ⁴	-57	-60	-57	-55	-60	-65	-61	-67	-63	-62	-64	-56	-56
Statement on the current financial condition of household	0	1	3	2	-3	-2	0	-3	-3	-6	-4	-2	1

Notes:

- Positive responses refer to increase/improvement/ above normal/very or fairly likely, while the opposite holds for negative responses. Data are seasonally adjusted.
- The weights used in the calculation of the Economic Sentiment Indicator reflect the contribution of each sector to the GDP of Cyprus.
- The calculation of the confidence (composite) indicator is described in http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/business_consumer_surveys/userguide_en.pdf.
- The responses to this question are used in the calculation of the confidence (composite) indicator for each survey.
- Following a suggestion by the European Commission, the responses to this question are not adjusted for seasonality.

Since May 2008 the Economics Research Centre, in collaboration with RAI Consultants Ltd, have been conducting the Business and Consumer Surveys in Cyprus, as part of the Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys. The programme is co-financed by the European Commission.